

PRITARTA

Kauno miesto savivaldybės tarybos

2019 m. liepos 23 d.

sprendimu Nr. T-350

PATVIRTINTA

Kauno lopšelio-darželio „Boružėlė“

direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 30 d.

įsakymu Nr. V-248

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „BORUŽĖLĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Duomenys apie įstaigą

Švietimo teikėjo pavadinimas: Kauno lopšelis-darželis „Boružėlė“.

Teisinė forma: Kauno miesto savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Grupė: ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Tipas: lopšelis-darželis.

Adresas: Bitininkų g. 21, LT-46382 Kaunas, tel. 8 (37) 420165, el. p. info@ld-boruzele.lt,

internetinės svetainės adresas – www.ld-boruzele.lt, Facebook paskyra

<https://www.facebook.com/KaunoBoruzele/>

Vaikai ir jų poreikiai

Lopšelyje-darželyje „Boružėlė“ ugdomi 2–6 metų vaikai. Įstaigoje veikia devynios grupės. Į grupes vaikai paskirstomi pagal amžių – lopšelio (2–3 m.), darželio (3–5 m.), priešmokyklinis (5–6 m.).

Kiekvienas vaikas yra unikalus ir turintis tik jam būdingų lūkesčių, galių, poreikių, todėl lopšelyje-darželyje programa orientuota į jų tenkinimą: pagrindiniai prigimtiniai – fiziologiniai ir psichologiniai poreikiai (sveikatos, judėjimo, aktyvumo, meilės, saugumo, pagarbos, pripažinimo, bendravimo, dėmesio, paramos, žaidimo, pasaulio pažinimo, tyrinėjimo, aktyvumo, saviraiškos) bei specialieji poreikiai (gabumų, specialiųjų ugdymosi poreikių).

Lopšelyje-darželyje kuriama jauki, saugi, estetiška, gausi priemonių, tarp jų ir interaktyvių, aplinka, pritaikyta vaikų poreikiams. Ji suteikia vaikams galimybę jaustis saugiai ir patogiai, tapti

nepriklausomais ir savimi pasitikinčiais. Grupėje esančiose erdvėse vaikai turi galimybę judėti, žaisti, tyrinėti, atrasti, būti savarankiškais, bendrauti, tobulėti. Įstaigoje puoselėjamas kiekvieno vaiko individualumas, savitumas, originalumas, pasitikėjimas savo jėgomis. Skatinama kiekvieno vaiko kūrybinė raiška, atsižvelgiama ne tik į specialiuosius poreikius bet ir į ugdytinių gabumus.

Ikimokyklinėje įstaigoje pradedamos diegti ugdymo turinio naujovės (STEAM) grindžiamos patirtinio, eksperimentinio ir probleminio ugdymo koncepcija. Siekiama ugdyti aukštesnio mąstymo lygmenį, integruojant bei kartu individualizuojant ugdymąsi.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Lopšelyje-darželyje „Boružėlė“ dirba kvalifikuotos auklėtojos, muzikos pedagogė, logopedė, kūno kultūros mokytojas, šokių ir dailės mokytojos, psichologo asistentė. Pedagogai kuria aplinką, atitinkančią vaikų poreikius, amžių, įtakoja jų vystymosi raidos ypatumus, raidos procesus, pedagogų veikla neužgožia vaikų aktyvumo, glaudžiai bendradarbiauja su tėvais. Įstaigos pedagogės nuolat tobulina savo kvalifikaciją: lanko seminarus, konferencijas, dalyvauja įvairių fondų organizuojamuose projektuose, dalijasi gerąja patirtimi su kitų įstaigų specialistais, jaunaisiais specialistais savo įstaigoje, vyresnieji auklėtojai skleidžia mentorystės pagalbą, mažiau patyrusiems specialistams.

Įstaigoje yra sudaryta vaiko gerovės komisija, kuri atlieka vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pirminį įvertinimą ir teikia siūlymų įstaigos vadovui dėl specialiojo ugdymo šiems vaikams skyrimo, esant reikalui, siūlo tėvams (globėjams, rūpintojams) vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius įvertinti Kauno pedagoginėje psichologinėje tarnyboje. Teikia konsultacijas bei rekomendacijas tėvams, įstaigos pedagogams dėl specialiojo ugdymo būdų, metodų, trukmės pritaikymo, elgesio, saugumo užtikrinimo ir kitais aktualiais klausimais.

Įstaigos logopedė metodininkė, gavusi tėvų sutikimą, įvertina vaikų kalbos raidos ypatumus, nustato kalbėjimo ir kalbos sutrikimus bei specialiuosius ugdymo (-si) poreikius. Atsižvelgdama į vaiko kalbėjimo ir kalbos sutrikimo pobūdį ir laipsnį, teikia pagalbą vaikų grupėms ir pogrupiams, esant poreikiui, dirba individualiai.

Psichologo asistento pagalba tikslas - yra stiprinti vaikų psichologinį atsparumą ir psichikos sveikatą, prevencinėmis priemonėmis skatinti saugios ir palankios ugdymuisi aplinkos darželyje kūrimą, padėti vaikams atgauti dvasinę darną, gebėjimą gyventi ir mokytis, aktyviai bendradarbiaujant su tėvais, globėjais, rūpintojais. Pagalba darželyje teikiama, kai kreipiasi: Vaiko tėvai, globėjai, rūpintojai; Pedagogai, gavę vaiko tėvų, globėjų, rūpintojų raštišką sutikimą; Vaiko teisių apsaugos tarnybos prašymu, jeigu tėvai nesirūpina vaiku; Vaikas siunčiamas darželio Vaiko gerovės komisijos nutarimu, gavus raštišką tėvų, globėjų, rūpintojų sutikimą dėl nuodugnaus vaiko specialiųjų poreikių įvertinimo.

Muzikos mokytojos ugdo ir vertina vaikų muzikinius gebėjimus, muzikavimą sieja su kitomis

veiklos rūšimis, bendrauja su pedagogais, tėvais. Dalyvauja miesto chorų kolektyvų renginiuose, sudaro galimybes atsiskleisti gabiems vaikams.

Kūno kultūros mokytojas atlieka fizinį aktyvumą skatinantį ir palaikantį darbą įstaigoje. Organizuoja kūno kultūros užsiėmimus, palaikančius vaikų organizmo darbingumą, taiko įvairius netradicinius kūno kultūros metodus, organizuoja projektus bei renginius tenkinančius vaikų poreikį judėti. Taip pat teikia korekcinę pagalbą vaikams, turintiems judesio ir padėties sutrikimų, vertina specialiųjų poreikių vaikų pasiekimus ir informuoja tėvus apie vykdomą korekcinį darbą, jo darbo rezultatus, konsultuoja tėvelius vaikų sveikatinimo bei korekcinio darbo tęstinumo namuose klausimais.

Dailės mokytoja veda dailės terapijos užsiėmimus, kurie padeda specialiųjų poreikių turintiems vaikams, savo emocijų būseną ir gabumus išreikšti spalvomis, ar kitomis netradicinėmis dailės raiškos technikomis. Darželyje, mieste ir Respublikoje organizuoja vaikų kūrybinių darbų parodas, taip keldama įstaigos prestižą kitų ikimokyklinio ugdymo įstaigų tarpe.

Šokių mokytoja veda šokių užsiėmimus grupėms, integruoja klasikinio šokio (baletu) metodiką, dalyvauja miesto šokių kolektyvų renginiuose, sudaro galimybes atsiskleisti gabiems vaikams.

Regiono ir švietimo teikėjo savitumas

Kauno lopšelis-darželis „Boružėlė“ – viena iš 3 ikimokyklinių įstaigų Aleksoto mikrorajone, įsteigta 2002 m. kovo 28 d. Lopšelis-darželis yra patrauklus bendruomenei ir jį lankyti renkasi vis daugiau Aleksoto gyventojų, turinčių vaikų. Aleksoto rajonas yra greitai besiplečiantis, kuriame kuriasi vis daugiau jaunų šeimų, ir darželio poreikis čia labai auga. Įstaigoje veikia 3 bendrosios paskirties lopšelio grupės, 4 bendrosios paskirties darželio grupės ir 2 priešmokyklinio amžiaus grupės. Lopšelyje-darželyje ugdomi 171 ugdytiniai. Specialiųjų poreikių vaikai integruojami į bendrosios paskirties grupes.

„Vaiko mokymo tikslas yra išugdyti jo sugebėjimą toliau lavintis be mokytojo pagalbos.“ – E. H. Gardneris. Didžiausia vertybė lopšelyje-darželyje – vaikas ir čia kuriama visiems vaikams bei tėvams draugiška, atvira, dialogiška, emociškai saugi aplinka. Įstaigos bendruomenė – vadovai, auklėtojos, specialistai, aptarnaujantis personalas, ugdytinių tėvai, vietos bendruomenės atstovai apjungia savo pastangas, gebėjimus ir kompetencijas tam, jog būtų kuriamos ugdymo (-si) erdvės, o bendruomenėje derėtų humaniškumo, kūrybiškumo, mokymosi visą gyvenimą pajautos, kitos visus vienijančios bendražmogiškosios vertybės.

Ugdymas orientuotas į vaiką garantuoja kiekvieno vaiko gebėjimų ugdymąsi. Pedagogai tobulina kvalifikaciją gabių vaikų atradimo ir ugdymo srityje, glaudžiai bendradarbiauja su įstaigos psichologo asistente. Puoselėjant vaikų geresnę emocinę savijautą vykdoma tarptautinė socialinių įgūdžių formavimo programa „Zipio draugai“, kuri padeda vaikams formuoti socialinių bei emocinių sunkumų įveikimo gebėjimus.

Lopšelyje-darželyje pradedama remtis inovatyviomis ugdymo praktikomis (STEAM). Tai gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, matematikos ir menų sričių integravimas į ugdomąjį procesą. Šios praplečiančios 21 amžiaus vaikų mokymosi sritys, orientuotos į inovatyvų požiūrį į ugdymą, sudaro geresnes galimybes įgyti visus Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše (2016) numatytus pasiekimus ir ugdytis Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje (2014) apibrėžtas kompetencijas.

Įstaigos pedagogai grupėse taiko Reggio Emilia bei į vaiką ir šeimą orientuoto „Gera pradžia” metodų elementus. Taip pat pradedama remtis inovatyviomis ugdymo praktikomis, pripažintomis pasaulyje – STEAM.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Lopšelio-darželio bendruomenė yra atvira kaitai, siekia geresnės ugdymo kokybės, susitelkusi, naujovių paieškai ir bendradarbiavimui. Lopšelio-darželio bendruomenės sutarimu įstaigoje plečiamos ugdymo (-si) erdvės ir edukacinės aplinkos. Įstaiga dalyvauja ES projekte „Kauno lopšelio-darželio „Boružėlė“ modernizavimas didinant paslaugų prieinamumą“. Taip pat dalyvaujame ES finansuojamame projekte „Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“, kurio tikslas – pagerinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybę, į ugdomąjį procesą integruojant interaktyvius kubus.

Ugdytinių tėvai tikisi, kad vaikas lopšelyje-darželyje jausis jaukiai ir saugiai, išmoks bendrauti ir bendradarbiauti, taps savarankišku, plės žinias apie supančią aplinką, kad bus užtikrintas vaiko judėjimo poreikis, ugdomas kūrybiškumas ir saviraiška, tenkinami vaikų specialieji poreikiai, užtikrinamas vaikų pasirengimas mokyklai. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas vadovaujasi principu, kad viskas, kas daroma, daroma vaikų labui. Vienas svarbiausių siekių – užtikrinti sąveiką tarp pedagogo, vaiko ir šeimos. Tėvai ir auklėtojai sukuria vaiko gyvenimo erdvę, o tai, ką jis patiria joje, suteikia jo vystymuisi kryptį, lemia ugdymo (-si) kokybę. Lopšelio-darželio „Boružėlė“ siekis – įtraukti tėvus į įstaigos gyvenimą, kad jie būtų ne svečiai, o jos gyvenimo dalyviai. Tėvų dalyvavimas įstaigos gyvenime lemia vaikų pasiekimus, motyvaciją, savivertę ir elgesį. Ikimokyklinė įstaiga atskleidžia šeimai vaiko gyvenimo darželyje ypatumus, šviečia tėvus pedagogikos ir psichologijos klausimais. Tėvai turi galimybę dalyvauti

kasdienėje grupės veikloje, projektuose, renginiuose, išvykose, paskaitose tėvams, siūlyti idėjas kuriant ugdymosi aplinką bei aktyviai dalyvauja lopšelio-darželio gyvenime.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Lopšelis-darželis vykdo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas. Ikimokyklinio ugdymo programa parengta, vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (2018), Lietuvos pažangos strategija 2013-2022 metams, Geros mokyklos koncepcija (2015), Kauno lopšelio-darželio „Boružėlė“ strateginiu planu 2019-2021 metams, Jungtinių vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. ir Kauno miesto švietimo prioritetais.

Vaiko ugdymo filosofija lopšelyje-darželyje ir remiasi šiais minėtais dokumentais. Lopšelyje-darželyje vyrauja į vaiką orientuotas ugdymas, kuris nulemia ugdymo inovacijų įgyvendinimo kryptį. Manome jog kiekvienas vaikas yra unikalus, be galo kūrybiškas ir jo potencialas turi būti atrastas kuo ankstesniame amžiuje tolimesniam jo tobulėjimui. Pirmiausia dėmesys skiriamas vaiko gebėjimui, o ne ieškoma trūkumo, koncentruojamasi į sėkmės pajautimą veikloje. Vaikų ugdymuisi sudaromos galimybės jausti, liesti, tyrinėti, atrasti, pažinti, norėti daugiau, siekti, žavėtis, gerbti, mokėti nurimti.

Ikimokyklinio ugdymo programoje ugdymo (-si) turinys apima 18 vaikų gebėjimų sričių ir yra parengtas vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2016).

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinis ugdymas yra pirmasis organizuoto švietimo laiptelis, kurio paskirtis talkinti šeimai, užtikrinant vaiko socialinį saugumą, tenkinti jo individualius poreikius, sudaryti sąlygas individo identifikacijai, asmenybės raiškai, kūrybiškumui, socializacijai, padėti perimti tautos kultūros pagrindus, pasiekti mokyklinę brandą. Ikimokyklinio ugdymo turinys sudarytas remiantis šiais principais:

Humaniškumo. Vaikas yra vertybė, jis ugdomas būti savarankišku, garbingu, gebančiu pasirinkti ir atsakyti už savo pasirinkimą, jo ugdymas remiasi dorine kultūra, pagarba pripažintoms vertybėms.

Demokratiškumo. Ugdomas kritiškai mąstantis, tolerantiškas, iniciatyvus, mokantis bendrauti su kitais žmogus. Ugdoma praktiškai veikiant, siekiama racionalaus ir iracionalaus (intuityvaus, jausminio, pasąmoninio) pažinimo dermės, įtraukiami visi jautimai; vaikai skatinami savarankiškai veikti, ieškoti, reikšti savo mintis, išgyvenimus, nuotaikas; sudaroma galimybė rinktis (veiklą, veikimo priemones), savarankiškai apsispręsti; pasirinkimo laisvė derinama su atsakomybe už savo veiksmus ir poelgius.

Individualumo. Pasirenkami vaiko žavėjimąsi ugdymo procesu stiprinantys, ugdymosi motyvaciją skatinantys darbo metodai bei ugdymo turinys: siekiama, kad vaikai patirtų malonumą, pažinimo, kūrybos džiaugsmą.

Tęstinumo. Užtikrinamos kiekvienam vaikui vienodos galimybės įgyti pradinis įgūdžius, gebėjimus, nuostatas ir suteikiamos palankios visiems vaikams galimybės ugdytis, pasirengti priešmokykliniam ugdymui. Užtikrinant ugdymo tęstinumą ir kokybę, glaudžiai bendradarbiaujama su vaikų šeimomis, stengiantis išsiaiškinti tėvų poreikius ir lūkesčius.

Integralumo. Atsižvelgiama į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir jo mąstymo bei veiklos konkretumą. Siekiama vertybinių nuostatų, jausmų, mąstymo ir veiksmų dermės, vaiko vidinio ir išorinio pasaulio vienovės.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

- Ugdyti vaiko socialinius įgūdžius, gebėjimą bendrauti, reikšti savo mintis, jausmus, spręsti kasdienes problemas.
- Saugoti ir puoselėti vaikų sveikatą (holistiniu požiūriu), garantuoti jo saugumą, tenkinti aktyvaus judėjimo poreikį.
- Padėti vaikui suprasti gamtos ir aplinkos poveikį žmogui, skatinti jį išbandyti naujas veiklos formas ir pasaulio pažinimo būdus.
- Ugdyti vaikų kūrybiškumą, sakinę kalbą kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonę, sudaryti prielaidas rašytinei kalbai ugdytis.
- Padėti plėtotis vaikų meniniam, estetiniam jautrumui, ugdyti gebėjimą išreikšti save taikant įvairius meninės raiškos būdus.
- Tenkinti vaiko poreikį mokytis aktyviai, per patirtį, tyrinėjant ir sprendžiant problemas.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Lopšelyje-darželyje ikimokyklinio ugdymo turinys orientuotas į darnų, visapusišką asmenybės vystymąsi ir yra sudarytas pagal ugdymosi pasiekimų sritis, kurios sąlygiškai apjungtos grupes, rodančias svarbiausius, su ugdymo tikslu ir uždaviniais susijusius ikimokyklinio ugdymo (-si) lūkesčius (1 paveikslas).

1 paveikslas. Ugdymosi pasiekimų lūkesčiai.

Šios grupės apima aštuoniolika lygiaverčių vaiko ugdymosi pasiekimų, kurie sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų plėtotei priešmokykliniame amžiuje, sričių. Pedagogas yra laisvas rinkti temas bei kurti ugdymo turinį, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko ar grupės ugdymosi poreikius. Grupės ugdymo planas yra rengiamas pusmečiui, ir tai yra orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją vertinti ir koreguoti, reflektuoti. Trumpalaikis (savaitės) ugdomosios veiklos planavimas vyksta „Plaukimo takelio“ metodu, orientuotu į ugdymo (-si) rezultatus ir yra formuojamas elektroniniame dienyne musudarzelis.lt.

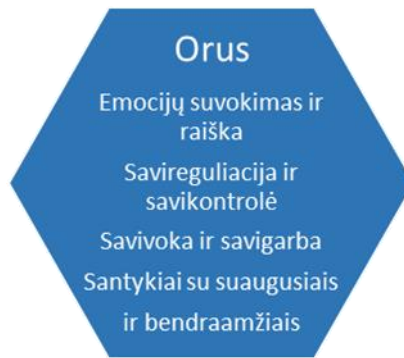
Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimą grupėje: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, bendraujant, spontaniškai žaidžiant ar dalyvaujant pedagogų organizuotoje veikloje.

UGDYMO TURINYS

2–3 metų vaikas

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI <i>Esminės nuostatos.</i> Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p> <p><i>Esminiai gebėjimas.</i> Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stengsis valgyti savarankiškai, tvarkingai valgys; • Stengsis savarankiškai apsirengti ir nusirengti padedamas suaugusiojo, rodys ženklus suaugusiajam, kad nori ant puoduko, naudosis tualetu; • Pats plausis rankas, bandys jas nusišluostyti, bandys laikytis elementarių higienos taisyklių; • Išbandys ką geba savarankiškai, kas jam leidžiama, supras kas draudžiama; • Taps atidesnis aplinkos daiktams, reiškiniams.
<p>FIZINIS AKTYVUMAS <i>Esminės nuostatos:</i> Noriai, džiaugsmingai juda.</p> <p><i>Esminiai gebėjimas:</i> Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Padedant suaugusiajam, lips laiptais aukštyr ir žemyn; • Žais įvairius žaidimus su kamuoliu: ridens vienas kitam, ridens; • Bandys suprasti kas yra saugu, kas pavojinga; • Mokės naudotis sėdimuoju-važiuojamuoju žaislu, judėdamas keis kryptį; • Kreips dėmesį į savo kūno padėties judesius, stums ir temps paskui save žaislą; • Landžios, išlips- įlips į tam skirtus daiktus- dėžes, šokinės, mėtys kamuoliukus, rinks juos, karstysis, sieks, šliauš; • Bėgios įvairiomis kryptimis, gebės išvengti kliūčių, eis po vieną ir po du, kaitalios ėjimą su bėgimu, žais judriuosius žaidimus; • Eis susikibę rankomis, rateliu, vorele.

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksena
<p>EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA <i>Esminė nuostata.</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Atpažįsta ir įvardina savo emocijas ar jausmus bei jų priežastis, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas ar jausmus, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rodys susidomėjimą būti su kitais, trumpai pažais su kitais vaikais, sieks kontakto su kitais vaikais, stebės kitus vaikus ir reaguos į jų elgseną; • Jausis saugiai, būdamas su artimais jam žmonėmis, veido mimika, kūno judesiais, garsine išraiška išreikš įvairias emocijas ir poreikius; • Pradės dalyvauti grupės veikloje, dienotvarkėje; • Susikurs savo paties emocijų raiškos valdymo būdus, ims suvokti, kad jo paties ir kitų emocijos gali skirtis; • Bandys savo emocijas, nuotaiką, jausmus pavadinti žodžiais, bandys valdyti neigiamus jausmus;
<p>SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ <i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsibiaudrinęs geba</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Įvairius jausmus reikš veiksmais, grimasomis, žodžiais; • Žaisdamas su bendraamžiais gebės derinti tarpusavio veiksmus, laikysis tam tikros žaidimo tvarkos; • Pats ieškos sprendimų, kaip išspręsti nedideles problemas, aiškiai išsakys savo norus, ketinimus;
<p>SAVIVOKA IR SAVIGARBA <i>Esminė nuostata.</i> Save vertina teigiamai.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažins ir skirs juo besirūpinantį suaugusįjį, vis labiau pasitikėdamas sąveikaus su naujais žmonėmis; • Formuos savo pagrindinių poreikių – miego, maitinimosi ir kt. tenkinimo pradmenis, padedant suaugusiajam; • Atpažins ir parodys savo kūno dalis, atpažins save veidrodyje ir nuotraukose, pradės vartoti „aš“, „mano“, „man“, pradės vartoti įvardį „aš“, tuo tarsi pabrėždamas savo asmenybę; • Supras savo jausmus, mokysis juos pavadinti, išreikš juos bendraudamas ir vaizduotės žaidimuose, pareikš asmens nepriklausomybę, gindamas nuo kitų savo daiktus; • Suvoks save, kaip turintį nuo kitų vidinį pasaulį, norus, jausmus, mintis;

	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakys kas jis – berniukas ar mergaitė, pradės vadinti save vardu, parodys draugus, save, bandys išreikšti save mimika, veiksmu ir judesiu; • Sieks būti savarankiškas, nepriklausomas, įvairius jausmus reikš veiksmiais, žodžiais, grimasomis, norės viską daryti pats; • Paprašytas, dalinsis žaislais su kitais vaikais, išryškės poreikis dalyvauti suaugusiųjų gyvenime ir veikloje;
<p>SAVIVOKA IR SAVIGARBA <i>Esminė nuostata.</i> Save vertina teigiamai.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažins ir skirs juo besirūpinantį suaugusįjį, vis labiau pasitikėdamas sąveikais su naujais žmonėmis; • Formuos savo pagrindinių poreikių – miego, maitinimosi ir kt. tenkinimo pradmenis, padedant suaugusiajam; • Atpažins ir parodys savo kūno dalis, atpažins save veidrodyje ir nuotraukose, pradės vartoti „aš“, „mano“, „man“, pradės vartoti įvardį „aš“, tuo tarsi pabrėždamas savo asmenybę; • Supras savo jausmus, mokysis juos pavadinti, išreikš juos bendraudamas ir vaizduotės žaidimuose, pareikš asmens nepriklausomybę, gindamas nuo kitų savo daiktus; • Suvoks save, kaip turintį nuo kitų vidinį pasaulį, norus, jausmus, mintis; • Pasakys kas jis – berniukas ar mergaitė, pradės vadinti save vardu, parodys draugus, save, bandys išreikšti save mimika, veiksmu ir judesiu; • Sieks būti savarankiškas, nepriklausomas, įvairius jausmus reikš veiksmiais, žodžiais, grimasomis, norės viską daryti pats; • Paprašytas, dalinsis žaislais su kitais vaikais, išryškės poreikis dalyvauti suaugusiųjų gyvenime ir veikloje;
<p>SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS <i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Pasitiki pedagogais, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžios suaugusiųjų veiksmus, sieks bendradarbiavimo su suaugusiuoju, didės poreikis dalyvauti suaugusiųjų gyvenime ir veikloje; • Gebės atlikti nesudėtingus suaugusiojo pavedimus, tikėtis suaugusiųjų supratimo.
<p>SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS <i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vadins save vardu, pasakys savo vardą kitam, parodys pirštukais savo metus arba pasakys žodžiu;

<p>bendraamžiais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (dalinasi žaislais, tariasi, supranta kitų norus), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvaus žaidime, žais su 2-3 bendraamžiais, stebės ką daro kitas, ieškos draugo žaidimams; • Žaisdamas su draugais atkreips dėmesį į kitų jausmus, ims rūpintis draugais, bandys paguosti draugą, apkabinti, pamyluoti; • Žaisdamas vadins draugą vardu, žais, tyrinės daiktus, klausinės, komentuos ką darys; • Paprašytas, pasidalins daiktais su kitais vaikais, atsilieps, kai draugas pašauks vardu; • Pradės išklaudyti šalia esančius draugus, pratinsis žaisti vienas šalia kito, bandys bendrauti mimika, veiksmais; • Supras, kad ką nors veikiant būtina laikytis taisyklių ir laukti eilės;
--	---

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>SAKYTINĖ KALBA <i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p> <p>RAŠY TINĖ KALBA <i>Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</i></p> <p>Skaitymas Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas „Paskaityk“. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.</p> <p>Rašymas Įvairiais rašikliais keverzoja vertikalias ir horizontalias keverzones.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pradės dėlioti žodžius į paprastus 2-3 žodžių sakinius, išmoks naudoti įvardžius: „aš“, „man“ ir „tu“; • Pasakys ir parodys kas pavaizduota nesudėtingame paveikslėlyje, supras žodinius nurodymus ir nesudėtingas istorijas, pats vaikas vartydamas knygeles, imituos jos skaitymą; • Kalbės apie žmones, daiktus, įvykius, veiksmus net kai jų nematys, žaisdamas kalbės su savimi, komentuos ką daro; • Žais pirštukų žaidimus, kuriuose pabrėžiami rimuoti žodžiai, tie patys garsai, žais garsų bei kalbinius žaidimus; • Kurs patirtus ir išgalvotus pasakojimus žodžiu, piešiniiais, vaidinimu; • Plės pasyvų žodyną žodžiais, reiškiančiais įvairius veiksmus, pratinsis taisyklingai vartoti daiktavardžių skaičių, kalbėdamas derins būdvardžius ir daiktavardžius gimine ir skaičiumi, supras ir mokysis naudoti daiktavardžius su prielinksniais „į“, „po“, „ant“.

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>APLINKOS PAŽINIMAS <i>Esminė nuostata.</i> Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parodys ir pavadins savo kūno dalis ; • Tirs daiktus ir kitus objektus liesdamas juos ir stebėdamas kaip kiti jais naudojasi, naudos įprastus daiktus pagal jų paskirtį; • Tyrinės daiktus bei kitus objektus ir pastebės jų „atoveiksmį“; tyrinės būdus, kuriais galima priversti kam nors įvykti ; • Tirs daiktus ir kitus objektus, pasinaudodamas visais pojūčiais, pastebės specifines daiktų ir kitų objektų ypatybes, pradės elgtis su daiktais pagal jų paskirtį, pradės gretinti objektus pagal jų panašumą; • Stebės kitų veiksmus, pamėgdžios kitų veiksmus, žaisdamas daiktus naudos taip, kaip jie naudojami realybėje, žaisdamas keis vienus daiktus kitais, žaisdamas naudos ir tikrus, ir įsivaizduojamus daiktus; • Stebės aplinką, taip pat negyvąją gamtą, pažins kai kuriuos gyvūnus ir paukščius, skirs ryškiausias gyvūnų savybes, parodys ir pavadins gyvūnų kūno dalis; • Skirs daržoves ir vaisius pagal išvaizdą ir skonį, suvoks, kad augalus reikia laistyti, prižiūrėti; • Parinks ir grupuos daiktus pagal jų savybes (forma, dydį, spalvą, sunkumą), vardins pagrindines spalvas
<p>SKAIČIAVIMAS <i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičius ir skaičiavimus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Objektų (realių ar pavaizduotų) kiekį apibūdina skaičiumi, susieja skaičių su atitinkamu jo simboliu. Sudaro, palygina daiktų grupes pagal kiekį. Apibūdina daikto vietą tam tikroje daiktų eilėje. Sudaro, pratęsia įvairias sekas, randa trūkstamus jų narius.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėdamas erdvę, lygindamas kieki, rūšiuodamas ir dėliodamas daiktus, atras matematinius ryšius; • Atpažins daiktų seką, ugdys supratimą apie matematinės sąvokas: daugiau, mažiau, mažesnis ir kt.;
<p>FORMA, ERDVĖ, MATAVIMAS <i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Skiria daiktų spalvą ir</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pastebės ir pavadins esminius daiktų požymius: didelis, mažas, apvalus; • Parinks ir grupuos, tapatins daiktus ir žaislus pagal vieną kurį nors požymį: dydį, spalvą,

<p>formą, jaučia daiktų dydį, dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje, sieja daiktus su jų vaizdais nuotraukose, piešiniuose. Pastebi laiko tėkmės požymius. Tapatina, grupuoja, klasifikuoja daiktus. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, talpa, tūris, laikas, daiktų panašumai ir skirtumai, daiktų tarpusavio ryšiai, santykiai, padėtis vienas kito atžvilgiu.</p>	<p>formą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dėlios piramidės didėjimo ir mažėjimo tvarka, supras sąvokas: ant, nuo, po, žemiau, į, iš, arti, toli, šalia ugdyt erdvinių santykių suvokimą;
---	--

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>MENINĖ RAIŠKA <i>Esminė nuostata.</i> Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Akimis kontroliuos tai ką piešia; • Tapys delniukais, pirštukais, raitys, braižys, linijas ,keverzos naudodamas įvairias piešimo priemones; • Pradės atpažinti spalvas; • Žiūrines paveikslėlius, iliustracijas, dailės kūrinius; • Klausysis dainelių, atliks įvairius judesius, bandys dainuoti, groti, imituoti grojimą; • Mokysis eiti ratuku susikibus rankomis; • Klausysis muzikos, išlaikys tikslia, nesudėtingų dainelių intonaciją, atliks elementarius ritmiškus judesius su muzika; • Klausys linksmų, ramių muzikos kūrinių, dainuojamų ar grojamų instrumentais;
<p>ESTETINIS SUVOKIMAS <i>Esminė nuostata.</i> Domisi meno kūriniais, aplinka, meninėmis veiklomis, jais gėrįsi, grožisi.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Jaučia ir suvokia muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno savitumą, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais, vertinimais</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stebės bendraamžių ir suaugusių raišką ir jos rezultatus- dailės darbelius; • Emocingai reaguos į įvairaus pobūdžio muziką; • Noriai vartys knygeles, klausysis skaitomų nesudėtingų pasakų, apsakymų, eilėraščių, vartys knygos lapus, norėdamas surasti mėgstamus paveikslėlius; • Domėsis dailės kūriniais, mokės atpažinti juose matytus gamtos reiškinius, objektus; • Grojant muzikai, mimika ir kūno judesiais reaguos į ritmą.

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS <i>Esminė nuostata.</i> Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pažins ir ras savo daiktus, žaislus, dalinsis savo žaislais su draugais; • Įgis savitvarkos įgūdžių, į save žiūrės, kaip į savarankišką būtybę, kaups patirtį bendraudamas su suaugusiais ir bendraamžiais, stebėdamas aplinką, žais siužetinius žaidimu; • Džiaugsis, kai yra giriamas, vertinamas, stengsis išmokyti, kas sunkiau sekasi, džiaugsis pasiektu rezultatu, bandys savarankiškai ieškoti kontaktų su suaugusiais ir bendraamžiais; • Stengsis pats savarankiškai nusirengti, apsirengti; • Pats ieškos sprendimų, kaip išspręsti nedideles problemas, tęs savo žaidimą ar veiklą, kol pasieks tikslą nors retkarčiais, bandys padėti, paguosti kitą; • Liesdamas ar stebėdamas daiktus ar objektus pats tyrinės, domėsis, kaip jais naudojamosi, veiks ir žais su buities daiktais;
<p>TYRINĖJIMAS <i>Esminė nuostata.</i> Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parodys save pirštu, parodys arba pavadins savo kūno dalis; • Suras daiktus ir pavadins juos pagal esminius požymius, pats pasiims žaislus, padės juos į vietą; • Susipažins, su grupės erdve ją tyrinėdamas, laisvai judės grupės erdveje ; • Išmoks žaisti greta kitų savo amžiaus vaikų, stebės, ką daro kitas, ieškos draugo žaidimams; • Vartys ir žiūrins knygeles, atsakinės į klausimus, pats klausinės, deklamuos, dainuos, atkartos, pamėgdžios, klausysis trumpų pasakėlių, eilėraščių, dainelių; • Liesdamas ir stebėdamas daiktus ar objektus juos tyrinės, domėsis, kaip jais naudojamosi, įprastus daiktus naudos pagal paskirtį, daiktus grupuos pagal dydį, spalvą ir kitus bendrus požymius; • Statys, konstruos, dėlios dėlionės, mozaikas, žaidimams naudos tikrus ir įsivaizduojamus daiktus;

	<ul style="list-style-type: none"> • Žinos daržovių ir vaisių pavadinimus, skirs daržoves ir vaisius pagal išvaizdą ir skonį, suvoks, kad augalus reikia laistyti, prižiūrėti, pažins ir pavadins kai kuriuos gyvūnus ir paukščius, pastebės ir nusakys koks oras, pažins kai kuriuos augalus;
<p>PROBLEMŲ SPRENDIMAS <i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams sunkumams bei iššūkiams įveikti. <i>Esminis gebėjimas.</i> Atpažįsta ką nors veikiant kilusius sunkumus bei iššūkius, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Domėsis savimi ir aplinkiniu pasauliu, pats ieškos sprendimų, kaip išspręsti nedideles problemas; • Atliks įvairius nesudėtingus pavedimus, trumpai pasakys ką daro, įvairius jausmus, norus ir ketinimus reikš veiksmiais, žodžiais, mimika; • Laikysis nusistovėjusios tvarkos grupėje.
<p>KŪRYBIŠKUMAS <i>Esminė nuostata.</i> Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas.</i> Savitai reiškia savo sumanymus įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taškuos, brūkšniuos, keverzos teptukais, storais pieštukais, flomasteriais, kreidelėmis, vaškinėmis kreidelėmis; • Braukys teptuku per popierių brėždamas linijas, štampos teptuku, pirštu, delnu; • Bandys kirpti žirklėmis, kljuos, lipins popierių, plėšys popierių skiautelėmis; • Statys, konstruos, dėlios dėliones, mozaikas; • Bandys mėgdžios būdingus personažams judesius. žaisdami mėgdžios gyvūnus, susitapatins su jais; • Klausysis dainelių, įvairaus tempo muzikos, atliks įvairius judesius pagal muziką, bandys dainuoti, groti;
<p>MOKĖJIMAS MOKYTI <i>Esminė nuostata.</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko. <i>Esminis gebėjimas.</i> Mokosi žaisdami, stebėdami kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdami, ieškodami informacijos, išbandydami, spręsdami problemas, kurdami, įvaldo kai kurias mokymosi strategijas, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pasirinks grupėje daiktus arba žaislus grupuos juos pagal dydį, spalvą, formą, sunkumą ir kitus bendrus požymius; • Lies ir stebės daiktus ar objektus, juos tyrinės, domėsis kaip jais naudojamosi, vaikas pažins ir pavadins namų apyvokos daiktus, žaislus; • Statys, konstruos, dėlios dėliones, mozaikas, žaisdamas mėgdžios įvairius gyvūnus, veiks ar žais su buities daiktais; • Klausys trumpų pasakėlių, pasakojimų, pokalbių, eilėraščių, dainelių;

3-5 (6) metų vaikas

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>KASDIENINIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI <i>Esminės nuostatos.</i> Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p> <p><i>Esminiai gebėjimas.</i> Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Supras, kas padeda augti sveikam, kas žalinga ir pavojinga sveikatai. • Įgis žinių apie maisto naudą, sužinos kokius produktus valgyti sveika. • Rūpinsis kūno švara ir tobulins asmens higienos įgūdžius, kurie padeda augti sveikam. • Tyrinės ir pajus savo kūno galimybes.
<p>FIZINIS AKTYVUMAS <i>Esminės nuostatos:</i> Noriai, džiaugsmingai juda.</p> <p><i>Esminiai gebėjimas:</i> Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Judės įvairiomis kryptimis laisvai, įveikdamas kliūtis ir apeidamas jas savarankiškos veiklos, kūno kultūros, judriųjų žaidimų metu. • Laipios, aukštyn ir žemyn, išlaikydamas pusiausvirą suprasdamas užduočių pavojingumą. • Pasitikės savo jėgomis, dalyvaudami sportinėse varžybose, estafetėse. • Mes, gaudys, spirs kamuolį. • Koordinuos akių ir rankų judesius.. • Veiks rankomis su stambiais ir mažesniais daiktais labiau kontroliuodamas judesius.

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA <i>Esminė nuostata:</i> domisi savo ir kitų emocijomis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suvoks savo jausmus ir emocijas, išmoks jas valdyti priklausomai nuo situacijos;

<p>ir jausmais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas:</i> atpažįsta ir įvardina savo emocijas ir jausmus bei jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamai, kitiems priimtinais būdais, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas ar jausmus, bando į juos atsiliiepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stebės kitų žmonių emocijų išraišką; • Pavadins ir apibūdins jausmus ir situacijas, kuriose jie kilo; • Pradės neklysdamas atpažinti iš veido mimikos, balso, kūno pozos, kaip kiti jaučiasi; • Atpažinęs kito jausmus, bandys tinkamai reaguoti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį; • Numatys, kaip jaustųsi pats ir kitas įvairiose situacijose.
<p>SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ</p> <p><i>Esminė nuostata:</i> nusiteikęs sutelkti dėmesį, valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p> <p><i>Esminis gebėjimas:</i> ilgesnį laiką sutelkia dėmesį veiklai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, reiškiasi savitvardos pradmenys.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas stengsis laikytis žaidimo taisyklių; • Laikysis grupėje numatytos tvarkos, susitarimų; • Žaisdamas dalinsis su vaikais savo džiaugsmiais ir rūpesčiais bei žaislais; • Pratinsis bendrauti, būti geru žaidimo bendrininku; • Nenumatytoje situacijoje sugalvos konflikto sprendimo būdus, numatys jo pasekmes, bandys nusiraminti; • Formuosis savitvardos pradmenys.
<p>SAVIVOKA IR SAVIGARBA</p> <p><i>Esminė nuostata:</i> save vertina teigiamai.</p> <p><i>Esminis gebėjimas:</i> supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kalbės pirmuoju asmeniu "Aš noriu", "Mano", pasakys, kas jis yra - mergaitė ar berniukas; • Supras, kad turi savo norų, ketinimų, įvardins savo ir kito jausmus; • Jausis esąs šeimos, vaikų grupės narys, apibūdins savo išvaizdą, kalbės apie šeimą ir draugus; • Save vertins teigiamai, stebės ir atpažins kitų palankumo ar nepalankumo jam ženklus; • Supras savo bendruomenę, Tėvynę, pasakys savo tautybę, priskirs giminei. • Mokysis saugoti privatumą, sieks kitų palankumo, bus tolerantiškas kitokiam.
<p>SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS</p> <p><i>Esminė nuostata:</i> nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas:</i> pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lengvai atsiskirs nuo tėvų ar globėjų; • Grupėje jausis saugus, rodys pasitikėjimą pedagogais, bendradarbiaus su jais; • Priims suaugusiojo pagalbą, veiks kartu, tikrins jo numatytas leistino elgesio ribas, laikysis taisyklių, susitarimų; • Paaiškins, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais; • Žinos, į ką galima kreiptis pagalbos, pasimetus; • Pats siūlys suaugusiam įdomią veiklą,

	prašys pagalbos; <ul style="list-style-type: none"> • Domėsis suaugusiojo jausmais ir savijauta, užjaus, pagailės, siūlys savo pagalbą.
SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS <i>Esminė nuostata:</i> nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas:</i> supranta, kas yra gerai, o kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padėdamas supranta savo žodžių ir veikslių pasekmes sau ir kitiems.	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su bendraamžiais žais bendrus žaidimus, tarsis dėl vaidmens, žaislų, siužeto, lauks savo eilės; • Sėkmingai įsilies į vaikų grupę ir kartu žais; • Veiks kartu su kitais siūlydamas sumanymus ar priimdamas kitų sumanymą, paprašius duos savo žaislą, žais paeiliui; • Ras konflikto sprendimo būdą; • Rodys iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais; • Turės vieną ar kelis draugus - pastovius žaidimo partnerius; • Supras savo žodžių ir veikslių pasekmes sau ir kitiems; • Pastebės kitų draugiškumą, jį priims.

SAKYTINĖ KALBA <i>Esminė nuostata:</i> nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba. <i>Esminis gebėjimas:</i> klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	KLAUSYMAS <ul style="list-style-type: none"> • Klausysi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių, bandys juos suvokti; • Išklaudys suaugusįjį ar vaiką, jam sakantį, kalbantį, aiškinantį; • Klausysis įvairaus turinio tekstus gyvai ir įrašų (mįslių, erzinių, pajuokavimų, pasakų, dainėlių); • Išgirs žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę; • Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus; • Klausydamas supras, kad kūrinys turi pradžią, pabaigą, vidurį, kad jame veikia skirtingi veikėjai, kad yra tam tikra veiksmo vieta. KALBĖJIMAS <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdami mėgdžios suaugusiųjų kalbėseną; • Kartu su suaugusiu deklamuos eilėraščius, dainuos daineles, užbaigs žinomų pasakų ir
--	---

	<p>eilėraščių frazes;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalboje vartos transporto priemones bei prietaisus, gyvūnus, gamtos įvykius įvardijančius žodžius; • Seks girdėtas ir savo sukurtas pasakas, inscenuos, kurs įvairias istorijas; • Pasakos, kalbės apie savo patirtį, norus, svajones, problemų sprendimą; • Vartos naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius; • Pagal taisykles kalbės telefonu, nusakys žaidimo veiklos taisykles; • Kalbės apie tai, ką norėtų patirti, išgirsti, pamatyti, veikti.
<p>RAŠY TINĖ KALBA <i>Esminė nuostata:</i> domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p> <p><i>Esminis gebėjimas:</i> atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>	<p>SKAITYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas vartys knygeles ties paveikslėliu esantį tekstą prašys paskaityti, gebės sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadinis; • Domėsis skaitymu, vaizduos, kad „skaito“ knygą, kuri jam buvo skaityta; • Domėsis abėcėlės raidėmis, pastebės žodžius, prasidedančius ta pačia raide; • Domėsis iliustracijomis, ieškos jose teksto pagrindimo; • Supras, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį, žinos keliolika abėcėlės raidžių; • Pradės skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis; • Bandys perskaityti trumpus, jam reikšmingus žodžius (savo ir artimųjų vardus, adresą ir kt.) <p>RAŠYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieštukais keverzos įvairias linijas; • Atkreips dėmesį į raides simbolius, pradės jais manipuliuoti įvairioje veikloje; • Kurs ir gamins rankų darbo knygeles, iliustruos pasakas; • Pradės rašyti raides, pradėdami savo vardo raidėmis ir bandys kopijuoti kitas; • Spausdintomis raidėmis rašys savo vardą, kopijuos aplinkoje matomus žodžius; • Piešiniuose užrašys atskirų objektų pavadinimus; • Kompiuteriu rašys raides, žodžius; • Piešiniuose, po darbeliais, įvairiuose laiškeliuose ar kvietimuose rašys atskiras raides, savo vardą, elementarius žodelius.

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>APLINKOS PAŽINIMAS</p> <p><i>Esminė nuostata:</i> nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas:</i> įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdina save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakys savo vardą ir pavardę, gatvės, miesto pavadinimą, kuriame gyvena; • Skirs gamtos reiškinius, žinos metų laikus ir jiems būdingus reiškinius; • Noriai mokysis buitinių prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybių; • Žinos naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus; • Skirs vaisius, daržoves, uogas ir jų panaudojimo maistui būdus; • Domėsis dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių neįmanoma pamatyti, pradės suprasti Saulės, Žemės, Mėnulio ir kitų dangaus kūno ryšius; • Pradės jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos; • Rodys pagarbą gyvajai ir negyvajai gamtai; • Mokysis rūšiuoti atliekas;
<p>KIEKIO SUPRATIMAS IR SKAIČIAVIMAS</p> <p><i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičius ir skaičiavimus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį apibūdina skaičiumi, susieja skaičių su atitinkamu jo simboliu. Sudaro, palygina daiktų grupes pagal kiekį.</p> <p>Apibūdina daikto vietą tam tikroje daiktų eilėje. Sudaro, pratęsia įvairias sekas, randa praleistus jų narius.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Manipuliuos įvairių daiktų grupėmis, įgydamas intuityvų supratimą apie kiekį, vartos sąvokas – vienas, daug, mažai; • Skaičiuos įvairius daiktus iki 10; • Pažins skaičius nuo 1 iki 10, išmoks juos žymėti; • Suvoks kiekio pastovumą įvairiai manipuliudamas vienos grupės daiktais (dėliodamas eilute, lanku ir kt.); • Skaičiuos daiktus iš kairės į dešinę ir atvirkščiai, suprasdamas, kad kiekis nepriklauso nuo skaičiavimo krypties; • Atliks įvairias užduotis, suvokdamas operacijų su daiktų grupėmis prasmę: sudėti, atimti, suskaidyti į 2, 3, 4 lygias dalis.
<p>FORMA, ERDVĖ, MATAVIMAS</p> <p><i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Skiria daiktų spalvą ir formą, dydį, dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje, sieja daiktus su jų vaizdais nuotraukose,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aplinkoje pastebės ir pažins pagrindines geometrines figūras; • Žais didaktinius žaidimus geometriniams vaizdiniams formuoti; • Grupuos, lygins, klasifikuos daiktus pagal keletą požymių (dydį, formą arba spalvą);

<p>piešiniuose. Pastebi laiko tėkmės požymius. Tapatina, grupuoja, klasifikuoja daiktus. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, talpa, tūris, laikas, daiktų panašumai ir skirtumai, daiktų tarpusavio ryšiai, santykiai, padėtis vienas kito atžvilgiu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skirs ir pavadins plokštumos ir erdvės figūras; • Žais žaidimus erdviniams vaizdiniam formuoti; • Jaus ir suvoks judėjimo kryptį (pirmyn, atgal, iš kairės į dešinę ir pan.); • Suvoks laiko tėkmę ir tinkamai vartos sąvokas: šiandien, vakar, rytoj ir pan. • Žinos ir pavadins paros dalis, metų laikus; • Matuodami atstumą, ilgį, tūrį, masę naudosis vienu ar keliais sąlyginiais matais (pėda, plaštaka, sprindžiais, ranka iki alkūnės, pirštu ir pan.); • Atras, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį medžiagos tūrį.
--	---

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>MENINĖ RAIŠKA <i>Esminė nuostata.</i> Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tinkamai naudos piešimo priemones ir aktyviai dalyvaus meninėje veikloje; • Savo jausmus, išgyvenimus išreikš įvairiomis meninėmis priemonėmis, kurs ir komentuos savo kūrybą, išgyvens saviraiškos džiaugsmą; • Tikės savo sėkme, kalbės apie tai, ką pavaizdavo savo darbelyje; • Kurs įvairius darbelius koliažine technika; • Žais su smėliu, atrasdamas atspaudus; • Braižys ant sniego įvairius siluetus; • Tvarkingai naudos klijus, atliekant darbelį; • Šoks šokius, žais ratelius, dainuos žinomas ir naujas dainas, žais vaidmeninius žaidimus; • Prieš dainavimą atliks įvairius kvėpavimo pratimus; • Klausys muzikos, • Gros įvairiais muzikos instrumentais: barškučiais, būgneliais, varpeliais ir t.t.; • Savo jausmus išreikš muzikiniais garsais; • Pasijaus kompozitoriais, kurdami muziką

	<p>pagal pasakojimą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tobulins muzikos klausymosi įgūdžius; • Derins šokį su plojimu. • Pieš, aplikuos gamtos reiškinius, patirtus įspūdžius; • Naudos piešimo technikas: spalvotus pieštukus, flomasterius, tušą, akvarelę, šampukus, spalvotas kreideles; • Kurs lėlių teatro personažus, juos panaudodami vaidins.
<p>ESTETINIS SUVOKIMAS <i>Esminė nuostata.</i> Domisi meno kūriniais, aplinka, meninėmis veiklomis, jais gėrįsi, grožisi.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Jaučia ir suvokia muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno savitumą, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais, vertinimais</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klausysis įvairaus žanro kūrinėlių; • Stebės, aptars meno kūrinius esančius artimiausioje aplinkoje; • Ieškos meno kūrinių knygose, pasakos ką mato; • Vaidins patys, stebės draugų vaidinimus; • Dalyvaus įvairiuose konkursuose, parodose, vertins draugų darbus; • Nuolatos atnaujins savo grupės aplinką estetiškais darbais bei piešinukais; • Tausos knygas, pratinsis saugiai, tvarkingai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis; • Pastebės spalvų pasaulio grožį; • Atras naujas formas erdvėje, pastebės „linksmas“ ir „liūdnas“, „šviesias“ ir „tamsias“ spalvas; • Patirs gamtos grožio jausmą; • Lavins regėjimo, lytėjimo įgūdžius ir įpročius; • Dainuos daineles, lopšines, kurs patys eilėraščius, pasijaus kūrėjais; • Žais garsais, kurs naujus žodžius; • Pasakojimą papildys judesiais, gestais, mimika, vaidins pasakas, inscenizacijas; • Išsakys komentarus apie savo ir kitų kūrybinius darbus;

Nuostatos ir gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS <i>Esminė nuostata:</i> didžiuojasi savimi ir</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kviečiamas įsitrauks į veiklą jam, vaikų grupei ar visai grupei;

<p>didėjančiais savo gebėjimais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas:</i> savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusių pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lengvai pereis nuo paties pasirinktos iki suaugusio pasiūlytos veiklos; • Ilgesnį laiką bandys įveikti kliūtis, nepavykus, kreipsis pagalbos į suaugusįjį; • Plėtos ilgesnę veiklą (net keletą dienų); • Nusiteiks pradėti naują draugystę, naują kontaktą su suaugusiuoju; • Galės užbaigti pradėtą nepatrauklią veiklą.
<p>PROBLEMŲ SPRENDIMAS</p> <p><i>Esminė nuostata:</i> nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.</p> <p><i>Esminis gebėjimas:</i> atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Supras, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema; • Mokyšis iš nepavykusių veiksmų, poelgių; • Nepasisekus bandys keletą kartų, ieškodamas kitos išeities; • Ieškodamas, kaip susidoroti su sudėtinga veikla, kliūtimi ar problema, samprotaus apie sprendimus, jų pasekmes, pasirinks tinkamiausią sprendimą; • Supras problemos sudėtingumą.
<p>TYRINĖJIMAS</p> <p><i>Esminė nuostata.</i> Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tikslingai ir spontaniškai stebės aplinką; • Aiškinsis pats kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta; • Eksperimentuos ir darys atradimus, išmoks naujų sąvokų; • Samprotaus apie pastebėtas aplinkos objektų savybes, požymius, žmonių gyvenimo bruožus; • Sudarys daiktų sekas, lygins, sužinos, grupuos, skaičiuos, matuos; • Pasitelkę visus pojūčius, apibūdins, pažįstamų daiktų ypatybes (karštas, šaltas, švelnus ir kt.) • Lygins daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuos ir klasifikuos; • Ieškos tinkamos informacijos enciklopedijose ir kitose knygoose; • Naudos skaitmenines technologijas ir kitas priemones (pvz.: lupą, mikroskopą); • Klausinės kitų apie įdomius arba nesuprantamus daiktus ir reiškinius;
<p>MOKĖJIMAS MOKYTIS</p> <p><i>Esminė nuostata.</i> Domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Savo iniciatyva pagal savo pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Noriai įsitrauks į visas naujai siūlomas veiklas; • Siūlys idėjas, pats imsis iniciatyvos joms įgyvendinti; • Kreipsis pagalbos į suaugusius; • Pats ieškos reikiamos informacijos knygoose, žurnaluose ir t.t.; • Drąsiai kels įvairius klausimus; • Turės supratimą ką jau žino ir ko dar reiks

	išmokti mokykloje; <ul style="list-style-type: none"> • Suvoks kur kokios informacijos reikia ieškoti.
<p>KŪRYBIŠKUMAS <i>Esminė nuostata.</i> Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Savitai reiškia savo sumanymus įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai reikš savo idėjas įvairiomis dailės, piešimo priemonėmis; • Pieš individualiai ir bendrai; • Susipažins su tapybos technikomis; • Išradingai naudos guašą, akvarelę; • Eksperimentuos su netradicinėmis tapybos priemonėmis savo idėjoms išreikšti, su įvairiomis lipdymui tinkamomis medžiagomis; • Piešiniuose naudos regimosios informacijos vaizdus, kirps pagal kontūrą; • Tyrinės dailės priemones, pastebės meno kūrinius; • Noriai kaups potyrius ir išpūdžius; • Intuityviai naudos liniją, spalvą, formą išgyvenimams ir idėjoms reikšti; • Grožės savo ir kitų dailės kūryba; • Plėšydami popierių koliažams ir karpydami žirklėmis, lavins smulkiuosius raumenis; • Pasirinkdami dažus, priemones, įrankius, darys sprendimus, išmėgins naujas idėjas, planuos ir eksperimentuos; • Maišydami spalvas, patirs priežasties ir pasekmės santykį; • Bandydami ir mokydamiesi iš klaidų, įgys naujos patirties; • Inscenizuos žinomas pasakas; • Kurs savas istorijas, pabaigs pradėtą pasaką, komentuos savo kūrybą; • Improvizuos kreipdamas dėmesį ne tik į daiktus, bet ir į imituojamus veiksmus.

METODAI IR PRIEMONĖS

Ugdymo metodai, būdai ir formos parenkami atsižvelgiant į vaikų amžių, gebėjimus, poreikius, ugdymo tikslą ir uždavinius: vaikas savo patirtį kaupia veikdamas, eksperimentuodamas ir bendraudamas. Ankstyvajame ir ikimokykliniame amžiuje pagrindinė vaikų ugdymo (-si) ir veiklos forma yra žaidimas. Veikla gali būti organizuojama visos grupės, grupelės arba individuali.

Vaiko savarankiškumą ir aktyvumą skatinantys metodai: savarankiškas žaidimo inicijavimas, organizavimas; sužinotų ar paties atrastų žaidimo ir veiklos būdų pritaikymas naujose situacijose; ugdomosios aplinkos kaitos inicijavimas; savo pasiekimų įsivertinimas.

Vaiko saviraišką ir kūrybiškumą skatinantys metodai: naujų sumanymų kūrimas, įgyvendinimas; savaip įgyvendinama pedagogo pasiūlyta idėja; meno kūrinių stebėjimas; meninių

projektų kūrimas; saviraiška meno priemonėmis; improvizavimas; kūrybinės raiškos renginių organizavimas; švenčių ir tradicijų kūrimas; estetiškos aplinkos kūrimas.

Bendravimą ir bendradarbiavimą skatinantys metodai: bendravimo situacijų kūrimas; problemų sprendimas; jautrumo kitam skatinimas; vaiko jausmų raiška; gero pavyzdžio panaudojimas; laikymasis bendrai sutartų elgesio taisyklių; veiklos organizavimas kartu su tėvais.

Pažinimą skatinantys metodai: tyrinėjimas; eksperimentavimas; informacijos paieškos; idėjų paieškos ir atranka; vaikui įdomių, jo patirtį plečiančių temų, projektų, medžiagų pasiūlymas; išvykų, tyrinėjimų-atradimų planavimas ir organizavimas; analizės, išvadų darymas; naujų technologijų naudojimas.

Sveiką gyvenimą skatinantys metodai: savo kūno ir jo galimybių tyrinėjimas; asmens higieną skatinančių pokalbių, renginių organizavimas; saugaus elgesio ekskursijų, projektų, parodų rengimas; sveikos mitybos įgūdžių formavimas; teigiamų ir neigiamų elgesio pasekmių atradimas; taisyklingo judėjimo ir fizinio aktyvumo skatinimas, renginių organizavimas.

Ankstyvojo amžiaus vaikams ugdyti (-is) pedagogas taikys tokius ugdymo būdus, kurie stiprins vidines vaiko galias, didins atsparumą neigiamiems aplinkos poveikiams, padės vaikui išmokti įveikti sunkumus, adaptuotis naujoje aplinkoje.

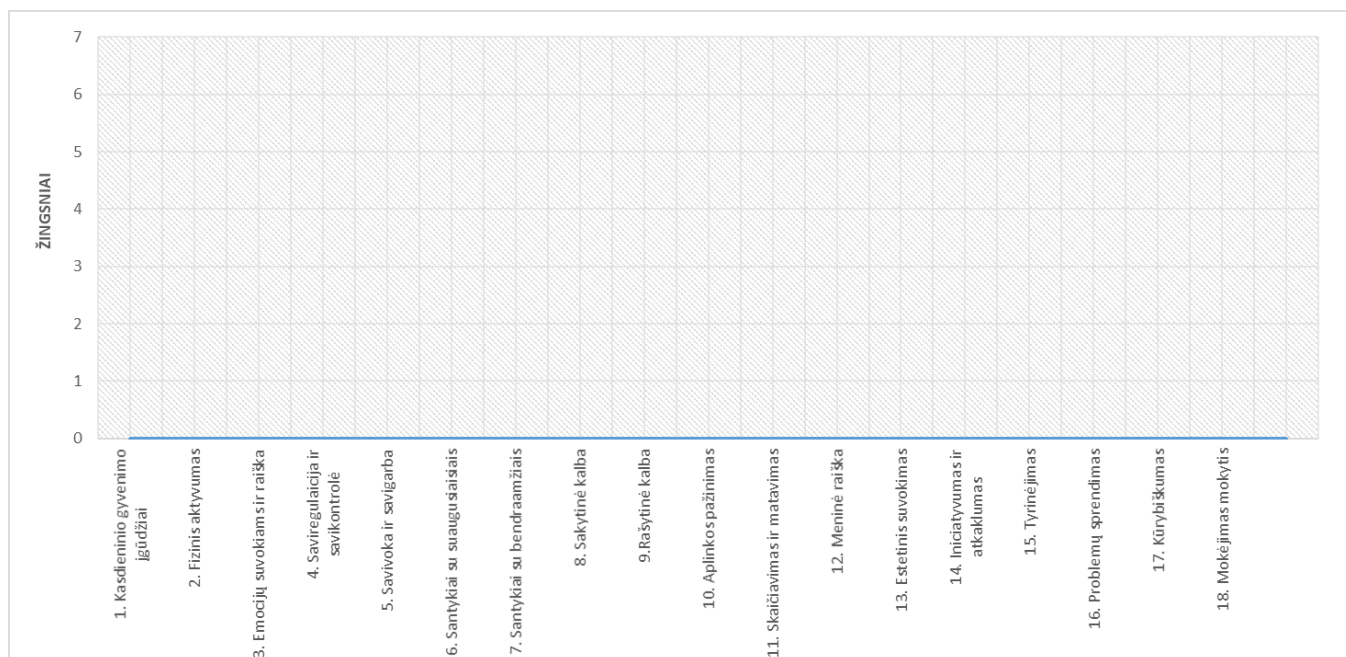
Programos įgyvendinimui naudojamos ugdymo (-si) priemonės

Lopšelio-darželio ugdomoji aplinka aprūpinta įvairiomis priemonėmis, skatinančiomis vaiko aktyvumą, norą pažinti, stebėti, kurti, tyrinėti, ieškoti, atrasti, bendrauti ir bendradarbiauti. Ugdymo (-si) priemonės - tikslingos, veiksmingos, ekologiškos, įvairios ir keičiamos pagal galimybę: vaizdinės ugdymo (-si) priemonės (žemėlapiai, plakatai, tautinio, religinio, gamtosauginio, meninio turinio atributika ir kt.); priemonės pažintinei veiklai (žmonių buitės, profesijų atributai, žaislai, transporto priemonės, įrankių rinkiniai, eismo ženklai, gyvūnų, paukščių figūrėlės ir kt.); kalbos ugdymui (enciklopedijos, paveikslai, žurnalai, vaikiškos knygelės, pratybos, pasakų įrašai ir kt.); žaidimų ir kūrybos priemonės bei medžiagos - žaidimai ir žaislai socialinių įgūdžių raidai (siužetiniai, konstrukciniai, techniniai žaislai, šviesos stalai ir kt.); priemonės meniniam ugdymui (tapymui, lipdymui, muzikavimui, vaidybai, instrumentai, ir kt.), judesiui (kamuoliai, šokdynės, lankai, sportinis inventorių ir kt.); įranga (flanelinė lenta, magnetinės lentos, kamštinės lentos, širmos, kilimėliai, kilimai, pagalvėlės, lovytės, sekcijos, lentynos, spintelės, smėlio stalai ir kt.); informacinės priemonės (planšetės, projektoriai, interaktyvios knygos, kompiuteriniai didaktiniai žaidimai, mokomoji programinė, techninė įranga, metodinė medžiaga, informacinės ir vaizdinės priemonės). Visos priemonės, žaislai, knygos ir kiti išdėstyti taip, kad vaikams būtų prieinami, skatintų smalsumą, norą žaisti, veikti, ieškoti, tirti, atrasti, pažinti.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas - tai ugdymosi proceso sudedamoji dalis ir grįžtamųjų ryšių pagrindas, tai informacijos apie vaiko pažangą, pasiekimus rinkimo, analizės ir refleksijos procesas. *Vertinimo tikslas* – vaiko kompetencijos (gebėjimų, žinių ir supratimo, nuostatų) lygį įvairiose ugdymo (-si) pasiekimų srityse: fizinio aktyvumo ir kasdienio gyvenimo įgūdžių, savivokos ir savigarbos, emocijų suvokimo ir raiškos, savireguliacijos ir savikontrolės, santykių su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, sakininės ir rašytinės kalbos, aplinkos pažinimo, skaičiavimo ir matavimo, estetinio suvokimo ir meninės raiškos, iniciatyvumo ir atkaklumo, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo bei mokėjimo mokytis. *Vertinimo uždaviniai*: padėti pedagogui išvelgti vaiko ugdymosi galimybes, nustatyti problemas ir spragas, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą; suteikti tėvams (globėjams) informaciją apie vaiko ugdymąsi; gerinti ryšius tarp vaiko, tėvų ir įstaigos; nustatyti įstaigai savo darbo kokybę, planuoti ugdymą, suteikti pagalbą pagal vaikų poreikius.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogas planuoja individualius susitikimus su tėvais jiems patogiu laiku ir aptaria vaiko pažangą, gebėjimus. Taip pat ji vykdo švietėjišką veiklą, išsiaiškina tėvų požiūrį į vaiko pasiekimų vertinimą. Pedagogai pasiekimų vertinimą atlieka nuolat, o dokumentuoja du kartus per mokslo metus. Pildo elektroniniame dienyne vaikų pasiekimus ir taip suformuoja kreivę (2 paveikslas).

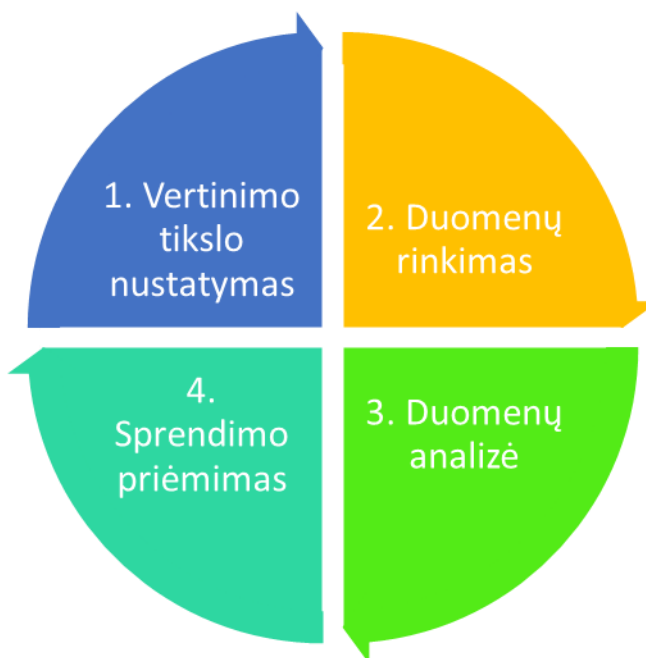

2 paveikslas. Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų diagrama pagal pasiekimų žingsnius

Svarbiausi vaiko ugdymo pasiekimų vertinimo principai:

- Vertinimas grindžiamas šiuolaikine ugdymo ir ugdymosi samprata, amžiaus tarpsnių psichologiniais ypatumais, vaiko poreikiais, individualiomis galiomis, gebėjimais.
- Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, kuriame išdėstyta aštuoniolika vaiko ugdymosi pasiekimų sričių su esminėmis nuostatomis ir gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki šešerių metų.
- Vertinant remiamasi gerai susiformavusiais gebėjimais ir siekiama ugdyti prasčiau susiformavusius gebėjimus.
- Vaiko pasiekimams keliami skirtingi reikalavimai (gabiems vaikams – aukštesni, menkesnių gebėjimų – žemesni); pastarieji vaikai turi siekti būtino minimalaus lygio, o gablesni – daugiau.
- Vertinama individuali kiekvieno vaiko pažanga, jo dabartiniai pasiekimai lyginami su ankstesniais.
- Remiamasi įvairiais vertinimo šaltiniais.
- Atsižvelgiama į augimo, ugdymo bei ugdymo (-si) sąlygas šeimoje.

Vaiko pasiekimų vertinimo procesas

Vaiko pasiekimų vertinimo metodai yra vaiko stebėjimas natūralioje kasdieninėje veikloje, vaiko veiklos ir kūrybinės raiškos darbėlių analizė (meninės, žodinės kūrybos darbai, pratybos, nuotraukos, vaiko veiklos stebėjimo užrašai), vaiko kalbos užrašai, pokalbiai su vaiku ir vaiko tėvais, (kasdieniniai ir individualūs pokalbiai), specialistų pokalbiai, jų vertinimas.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Artyn vaiko. Knyga auklėtojoms, studentams, dėstytojams ir tėvams I-II d. // sudarytoja. Gražienė V. - V., 1997/1998.
2. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymo (si) programa. - V., 2003.
3. Dorothy E. Ankstyvas ugdymas. - V., 2006.
4. Jackie Silberg 1-2 metų vaiko smegenų mankšta. - V., 2003.
5. Kūrybinis – kompleksinis ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje // sudarytojas Mockevičienė O. - K., 2003
6. Monkevičienė O. Serapinaitė L. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. - V., 2004.
7. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. Metodinės rekomendacijos // sudarytojai Banevičiūtė B., Brazauskaitė A., Bortkevičienė V. ir kt. - V., 2004.
8. Sorokova M. G. M. Montessori sistema. Teorija ir praktika. - M., 2003.
9. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo projektas // sudarytojai: O Monkevičienė, B. Banevičiūtė Ališauskienė, V. Bujanauskienė ir kt. , Utenos švietimo centras, 2013.
10. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas // sudarytojai: O. Monkevičienė, B. Banevičiūtė, V. Bujanauskienė ir kt., Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2016.
11. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
12. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo aprūpinimo centras, 2016.
13. Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija.
14. Lietuvos higienos norma HN 75:2016 „Įstaiga vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, 2016 m. sausio 26 d.
15. Raidos psichologija: integruotas požiūris. R. Žukauskienė. Vilnius, 2012.